

Bilaga 1 till Tre år med Mångfald på slätten (OVR306)

Sammanställning regionala projektledare

1. Hur nöjd är du med att arbeta i projektet?

Medelvärde 4,5

Spridning 4-5

Samtliga var nöjda med att ha jobbat i projektet och tycker att det har varit roligt. En önskar att man hade haft en mer långsiktig plan istället för ettårsperioder. En hade en förhoppning om att nå ut till fler, och tycker att arbetet i projektet inte riktigt tagits tillvara av Jordbruksverket vid utformningen av det nya landsbygdsprogrammet.

2. Har arbetet i projektet varit lagom omfattande?

Medelvärde 3,5

Spridning 3-4

Alla menar att det hade funnits mer att göra. Tre av projektledarna tycker dock att det inte hade gått att lägga mer tid på projektet då detta samtidigt ska kombineras med övriga arbetsuppgifter.

3. Har arbetet passat in i dina övriga arbetsuppgifter?

Medelvärde 4,5

Spridning 4-5

Alla tyckte att det passat in. En tyckte att det hade varit annorlunda om det funnits flera projekt igång som kunde hjälpt arbetet på traven genom att hjälpa till att prata för frågan. En menade att det inte är detta som man normalt diskuterar med lantbrukarna men att det har gått att bygga in efterhand. En menade att det hade varit bra att kunna presentera sig som regional projektledare i fler forum än på hemsidan, tex via träffar på sal, för att bli känd för fler lantbrukare.

4. Bedömer du att intresset för biologisk mångfald har ökat hos målgruppen lantbrukare på slätten under projektiden?

Medelvärde 3,5

Spridning 3-4

Alla tyckte att intresset hos lantbrukare har ökat och menar att man märker av ett ökat intresse genom fler frågor och kommentarer. En tyckte att det kunde ha ökat mer. En tyckte att det går trögt. En trodde att det beror mer på lärkrutorna än projektet. En tänker sig att det upplevda ökade intresset kan bero på att man själv pratar mer om frågan och uppmärksammar det mer.

5. Vill du arbeta med biologisk mångfald i framtiden?

Medelvärde 4,5

Spridning 4-5

Alla fyra vill gärna jobba med biologisk mångfald i framtiden. "Jag tänker inte att jag ska kunna jobba bara med det" säger en. "Jag är framförallt väldigt intresserad av att kunna väva in det i produktionslantbruk" säger en annan. En tredje tror att det kommer att bli en allt mer aktuellt fråga.

6. Hur viktigt är det att integrera rådgivning om biologisk mångfald med produktionsrådgivning?

Medelvärde 5

Spridning 5

Samtliga var överens om att det är mycket viktigt att integrera rådgivning om biologisk mångfald med produktionsrådgivningen. Att det finns en koppling mellan produktion/ekonomi och naturvård gör att det blir intressant för lantbrukarna trodde alla. Någon menade att man genom att integrera rådgivningsformerna kan få lantbrukarna att göra fler insatser, för att de ser en ekonomisk nytta i det. Det gäller att visa att det är okej att göra saker på små ytor och visa att åtgärder för naturvård inte behöver påverka produktionen negativt så en av de andra. Lantbrukarna vill kunna använda sin mark trodde samma person, och då måste man vara beredd att integrera dessa åtgärder med produktionen om man vill få dem gjorda. En påpekade att det dock att man i längden behöver kunna framhäva egenvärdet i biologisk mångfald, för om enbart de insatser görs som är lönsamma i ekonomiska termer kommer det att leda till att bara vissa arter bevaras. Två tryckte också på vikten av uppföljning, att man kan visa på den nyttan som blir både ekonomiskt och ekologiskt. Två av projektledarna trodde att produktionsrådgivarkollegorna redan idag har med sig en del av dessa tankar och förmedlar dem till lantbrukarna. En menar att man använt produktionsrådgivarkollegor som en kanal för att sprida information genom att ge dem broschyrer att ta med och uppmuntra dem att inspirera lantbrukarna till åtgärder.

7. Bedöm följande produkter som tagits fram i projektet

a) App om fåglar i jordbrukslandskapet - LärKvitter

Medelvärde 4,75

Spridning 4-5

Appen LärKvitter fick högst betyg av de olika produkterna. Den är bra för att den når ut till många och är välanvänd och lättillgänglig menade man. Det som drar ner betyget tyckte en av projektledarna är att man kunde ha jobbat mer med texterna och layouten.

b) App om Nyttodjur på åkern

Medelvärde 4,25

Spridning 4-5

Appen om nyttodjur tyckte en var lika bra som den om fåglar och en hade inte använt den. De andra två tyckte att den inte når lika långt som LärKvitter. Den är inte lika rolig, lika spridd och har inte figurerat lika länge. Fåglar är en djurgrupp som fler har intresse för, trodde de.

c) Faktablad, t. ex. "Kantzoner i jordbrukslanskapet"

Medelvärde 3,75

Spridning 3-4

När det kom till faktabladen undrade två hur mycket de egentligen sprids och används. Det är bra att ha infomaterialet tyckte en, en annan påpekade att hon har delat ut dem. En föreslog att de borde göras om till appar.

d) Broschyren "Gynna mångfalden" med korta tips

Medelvärde 4,5

Spridning 4-5

Kommentarer om broschyren är att den är enkel att ta till sig, lättöverskådlig och bra att kunna dela ut. En berättar att många kollegor har använt den. Layouten hade kunna vara bättre gjord tycker en.

e) Film om hur man anlägger en skalbaggsås

Medelvärde 3,75

Spridning 3-5

f) Film om "Blommande kantzoner"

Medelvärde 3,75

Spridning 3-5

Kommentarer om filmerna är att det är bra med olika medier och att det alltid är bra att på föreläsningar kunna visa en film en liten stund. Filmen om skalbaggsåsen kan förhoppningsvis vara en inspiration och visa på att det inte behöver vara så svårt menar en, medan en annan tycker att det hade varit bra att kunna fokusera mer på nyttan och resultatet av skalbaggsåsen istället för att det som nu blir en slags instruktionsfilm, och detsamma gäller filmen om blommande kantzoner. En menar att det är lite synd att man gjorde filmen innan man hade resultatet från försöket med de olika grödorna i kantzonen.

g) Webbplats www.jordbruksverket.se/mangfaldpaslatten

Medelvärde 3

Spridning 2-4

Lägst siffror fick hemsidan. Det finns mycket bra information på hemsidan tycker de flesta - "ett fint smörgåsbord" som en uttrycker det - men samtliga tycker att det är svårt att hitta informationen och att hemsidan överlag känns lite rörig.

8. Hur bra anser du att dagens miljöersättningar är på att bevara mångfald på slätten?

a) Utvald miljö i) Fågelåker

Medelvärde 4

Spridning 4

ii) Mångfaldsträda

Medelvärde 3

Spridning 2-4

Fågelåker är en bra åtgärd tycker de som svarat, men att det spelar roll vad som sås in, och det vore bra om det fanns större möjligheter att välja fritt vad man vill så in. En påpekar dock att om det i det nya landsbygdsprogrammet blir lika ersättning för klöverblandning och spannmål/oljevaxter så kommer de flesta troligen att så en klöverblandning, och det otröskade spannmålet som varit så viktigt för fåglarna kommer att försvinna. En upplever att lantbrukarna inte är så intresserade av att avsätta mark för åtgärden och då gör den ju ingen nytta oavsett hur bra den är. Detsamma tror hon gäller för mångfaldsträdan där lantbrukarna inte är intresserade eller är rädda för att få in ogräs som de måste spruta bort vilket gör nyttan tveksam. En uttrycker det som att den inte är så pedagogisk. argumenten för mångfaldsträdans lägre siffror är att ersättningen är för låg, att det kan bli väldigt olika resultat beroende på anläggning och skötsel, att man borde kunna byta plats mellan åren och att det borde vara högre krav på hur anläggningen av trädan går till.

b) Skyddszoner

Medelvärde 4

Spridning 3-5

Alla tycker att skyddszonerna är en bra miljöersättning, men att de skulle kunna vara ännu bättre om reglerna tillät att man sådde in fler blommande örter. Ett förslag är att det skulle kunna finnas en typ av tillvalsersättning för att skörda och så in dem.

c) Miljöskyddsåtgärder

Medelvärde 4

Spridning 3-5

Det värdefulla med miljöskyddsåtgärderna är de sprutfria kantzonerna menar två av projektledarna. En tror att vinsten med miljöskyddsåtgärderna är att de hjälper till att ändra inställningen hos lantbrukarna och att förändra attityden gentemot sprutningen snarare än att det har en direkt effekt på naturen.

d) Ekologisk produktion

Medelvärde 4,75

Spridning 4-5

Samtliga tyckte att ekologisk produktion hade en positiv påverkan på mångfalden i slättbygd. En påpekade att intensiv ekologisk produktion med mycket radhackning inte är lika bra.

e) Våtmarker

Medelvärde 4

Spridning 3-5

Samtliga menade att våtmarker har en stor effekt på mångfalden men flera menade att det spelar stor roll var de blir placerade och hur de sköts.

9. Har projektet Mångfald på slätten bidragit till att du har lärt dig något nytt eller att du har fått nya insikter?

Medelvärde 4,25

Spridning 4-5

Tre stycken tycker att de har lärt sig mer om pollinering. Två menar att de har lärt sig mer inom alla områden. Det talas om en fördjupning, ett ökat intresse och att man har blivit uppmärksam på gamla kunskaper som man annars skulle glömt bort.

Övriga kommentarer

”Långsiktigheten hade jag velat ha. Jag tycker att det har varit ganska stor skillnad på de två projektledarna. Den första tiden var det mer uppmuntrande. Sista året har det varit för tätt med telefonmöten, man hade kunnat lägga mer tid på annat. Jag tycker att projektet har funkade ganska bra och varit positivt. Det har varit väldigt bra att vi fått genomslag i lantbrukspress. Vi var lite rädda i början att det skulle anses vara ”flummigt”, men så blev det väldigt uppmärksammat och lantbrukarna tyckte att det var intressant. Det är bättre om detta kommer ifrån näringen, som det blir med lantbrukspressen, jämfört med om det är broschyrer från Jordbruksverket.”

”Man hade önskat lite mer samarbete mellan de regionala projektledarna, att vi hade utnyttjat varandra ännu mer, det hade också varit att tidseffektivisera, att vi hade kunnat utnyttja samma material mer, och idéer på upplägg. Det har varit ett jättebra projekt! Jag hoppas på någon motsvarande fortsättning.”

”Ett väldigt givande projekt generellt, både för mig och för vår demonstrationsgårdsvärd. Det har varit intressant och bra med demogård. Många lantbrukare har intresse för naturen, de lever ju med naturen, men det svåra har varit att locka dem till träffar och sånt. Vad är lösningen för att locka dem? Man skulle forma stöden så att de blir enklare för lantbrukare och gå ut med tydlig info, tex om blommor i skyddszonen. Det har varit ett bra upplägg med överprojektledare och regionala projektledare.”

”Jag skulle önska att detta blev en modul i Greppa Näringen så att vi kunde komma ut och prata med lantbrukarna om vad vi kunde göra på respektive gård. Sen tycker jag att LRF kan skämmas för att de inte har varit mer delaktiga i projektet, detsamma gäller referensgruppen. Jag hoppas att arbetet med det här fortsätter i samma stil, att det inte förändras för mycket. Tror att det är bra att ha kontinuitet, en grund – begreppet ’Mångfald på slätten’ som står för Jordbruksverkets arbete med ett rikt odlingslandskap, och att det kan svälla.”